

1938

SVĚT PŘED BOUŘÍ

METODIKA K PRACOVNÍMU LISTU (STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

Časová dotace:	45 minut (možné použít i pro delší časovou dotaci)
Způsob práce:	skupinová práce, individuální práce, čtení s porozuměním
Klíčová slova:	Mnichovská dohoda a její důsledky, rok 1938 v mezinárodních souvislostech

Výukové cíle:

Aktivity realizované pomocí jednotlivých cvičení předkládaného pracovního listu vedou studenty k porozumění klíčovému momentu roku 1938. Tím je míněno především ohrožení Československa agresivní zahraniční politikou hitlerovského Německa, podpis Mnichovské dohody a následné odtržení pohraničních oblastí. Studenti pracují s dobovými prameny (obrazovými, písemnými). Důraz je kladen na propojení československých a světových dějin, na vnímání dějinných událostí v mezinárodním kontextu. Studenti interpretují dopad „velkých světových dějin“ na každodenní život obyvatel Československa. Výukový materiál vede studenty k rozvíjení jednotlivých klíčových kompetencí podle RVP.

Obrázky v hlavičce pracovního listu: 1. *Pečeť (a razítko) říšského komisaře pro sudetoněmecké oblasti Konráda Henleina (1898–1945), který byl do této funkce jmenován Adolfem Hitlerem dne 1. 10. 1938 (funkce zanikla 30. 4. 1939 a nahradila ji funkce říšského místodržícího v říšské župě Sudety).* 2. *Odznak Stráže obrany státu (SOS).* Tato ozbrojená složka působila v Československu v letech 1936–1939. Mezi její úkoly patřila ochrana neporušitelnosti státní hranice a nedotknutelnosti státního území, podílela se na ochraně veřejného pořádku a bezpečnosti, vypomáhala při úkonech celní správy. SOS zpočátku tvořilo pouze četnictvo, Finanční stráž a státní policie (později též další spolehliví občané). V případě akutní nepřátelské hrozby měla za několik hodin obsadit hranice a poskytnout tak československé armádě určitý čas na přípravu.

1. Uvedte vyučovací hodinu evokací pomocí dobových novinových titulků, jež reagují na události roku 1938 (správné pořadí: titulek č. 2 – vyslanci Velké Británie a Francie předložili Československu ultimativní požadavky / 21. 9. 1938, titulek č. 3 – vyhlášení všeobecné mobilizace / 23. 9. 1938, titulek č. 4 – Godesberské memorandum / 24. 9. 1938, titulek č. 1 – Mnichovská dohoda / 29. 9. 1938). Vyzvěte studenty, aby odpovídali na otázky, které titulky doprovázejí. Nechte studenty pracovat a diskutovat ve skupinách, poté si projděte otázky společně. Aktivitu doprovází slepá mapa Československa, v níž jsou zakresleny pohraniční oblasti odstoupené na základě Mnichovské dohody a první vídeňské arbitráže Německu, Maďarsku a Polsku. Studenti mohou doplňovat též názvy vyznačených měst (*Plzeň, Praha, České Budějovice, Olomouc, Brno, Ostrava, Bratislava, Košice, Užhorod*).

2. K uvědomění si problematiky ohrožení Československa slouží úryvek z petice „*Věrní zůstaneme*“ z 15. 5. 1938. Po přečtení textu ponechte studentům čas na zamyšlení nad otázkami doplňujícími text úryvku. Poté proberte jednotlivé otázky společně. K evokaci problematiky slouží fotografie plynové masky z roku 1938 (během tohoto roku se objevovaly v periodikách instrukce k jejich použití). Plynové masky museli jejich vlastníci udržovat v pořádku a mít schválené provedení i typ.

Doporučená literatura ke studiu tématu „Svět před bouří“:

- Brandes, D., *Sudetští Němci v krizovém roce 1938*, Praha 2012.
- Ellinger, J., *Neville Chamberlain: od usmiřování k válce. Britská zahraniční politika, 1937–1940*, Praha 2009.
- Čelovský, B., *Mnichovská dohoda 1938*, Šenov u Ostravy 1999.
- Gebhart, J., *Druhá republika 1938–1939. Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*, Praha 2004.
- Heranová, M., *Diplomatická jednání před Mnichovskou konferencí 1938*, in: *Historický obzor*, roč. 17, č. 3/4, 2006, s. 87–93.
- Kershaw, I., *Hitler. 1889–1936: Hybris*, Praha 2004.
- Kvaček, R., *Československý rok 1938*, Praha 2011.
- Kvaček, R., *Nad Evropou zataženo. Československo a Evropa 1933–1937*, Praha 1966.
- Lukeš, I., *Československo mezi Hitlerem a Stalinem: Benešova cesta k Mnichovu*, Praha 1999.
- Neville, P., *Hitler a appeasement: britský pokus zabránit druhé světové válce*, Lizebnice 2008.

NÁRODNÍ
MUZEUM

2. dotkni se!
století!

3. Přejděte k aktivitě č. 3. Nechte studenty samostatně doplnit chybějící místa v textu (metoda tzv. rychlého čtení). Doplnovačka obsahuje pro usnadnění práce pomocnou tabulku, v níž jsou vynechané výrazy uvedeny v nominativu.

4. V aktivitě č. 4 mají studenti za úkol zakroužkovat vždy jeden z výrazů, který nepatří mezi ostatní. Po správném zakroužkování získají tajenku, která ukrývá příjmení československého předsedy vlády Milana Hodži (1878–1944). K pádu Hodžovy vlády (tzv. široké koalice) dne 22. září 1938 přispěla jednak nespokojenost československé veřejnosti s podřízením se diktátu západních velmocí, jednak generální stávka zorganizovaná *Výborem na obranu republiky* (21. září 1938).

5. Následuje aktivita č. 5 – „Jsou tato tvrzení pro rok 1938 pravdivá?“ Studenti pracují samostatně nebo ve dvojicích.

6. K závěrečné reflexi slouží aktivita „Historie za zdmi muzea ukrytá...“, která si klade za cíl představit studentům sbírkový předmět z depozitářů Národního muzea, jenž se vztahuje k tématu předkládaného pracovního listu. V tomto případě jsme zvolili pamětní hedvábný šátek vyrobený u příležitosti 20. výročí vzniku Československa.

Rozdělte studenty do pracovních skupin a nechte je diskutovat nad otázkami doprovázejícími fotografií sbírkového předmětu (otázka č. 1 – *Jan Žižka, sv. Václav, kněžna Libuše*).

Na závěr položte studentům otázky:

- 1) Jaká atmosféra vládla v československé společnosti v roce 1938?
- 2) Ovlivnila Mnichovská dohoda sebevědomí českého národa?

Zdroje dostupné online:

www.esbirky.cz – sbírkové předměty z muzeí.

Fotokopie Mnichovské dohody: <http://jirikkucera.files.wordpress.com/2011/03/mc3bcnchner-abkommen1.pdf>

Reakce československé armády na Mnichovskou dohodu: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095687448-historicky-magazin/208452801280044/video/>

Stráž obrany státu a henleinovci: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095687448-historicky-magazin/208452801280032/video/>

Tento materiál vznikl v rámci projektu „Dotkni se 20. století!“, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

www.dvacatestoleti.eu

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ